

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Commvni,
Excommunicatione, Svspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

1 De Censura à iure, & ab homine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

cenfuram contra charitatem, vel obedientiam, aut aliam virtutem, etiam si non fit contra iustitiam, quamuis interdum soleat talis censura vocari iniusta, quatenus opponitur iustitiæ vniuersali, quæ omnem virtutem includit: talis autem iniustitia non obstat, quo minus censura sit valida, quia illa rectitudo, quam auferit, est accidentalis, & extrinseca ad rationem censuræ.

Quid necessarium sit in ferente censuram, ut illa ex iustitia feratur.

Iustitia legalis ad censuram necessaria.

Iustitia distributiva & commutativa requiruntur ad censuram.

Circa alium sensum, qui est magis proprius oportet aduerteere triplicem esse iustitiam, ad quam spectare potest hæc actio ferendi censuram. Prima est iustitia legalis, quam maximè seruare tenetur iudex in sententiis ferendis, & superior in condendis legibus: nam est persona publica, quæ maximè curare debet commune bonum. Et ad hoc pertinet, ut in censura ferenda iudex seruet ordinem à iure præscriptum: hoc ergo etiam requisitum est, ut censura rectè feratur, ut per se manifestum est, & aperte traditur in capite primo, & capite. *Sacro*, de Sentent. excomm. in 6. An verò hoc requisitum pertineat tantum ad rectitudinem, & honestatem actionis, vel etiam ad valorem censuræ, constabit melius ex dicendis disputatione sequenti. Nam interdum tale requisitum solet esse substantiale, ideoque ad valorem actus necessarium: interdum verò accidentale tantum, & tunc pertinebit solum ad honestum, ac debitum operandi modum. Quando autem sit substantiale, vel accidentale requisitum, dicemus prædicta disputatione.

Rursus potest hæc actio pertinere ad iustitiam distributivam: nam ex sententia Diui Thomæ 2. quæstion. 63. articulo quarto, in iudicio, vel sententia ferenda, seruanda est distributiva iustitia: ferre autem censuram actus quidam iudicii est, vel formaliter, vel virtute. Hæc verò iustitia distributiva talis est, ut habeat adiunctam commutativam: nam, licet hic interueniat forma iustitiæ distributivæ quatenus in censura ferenda non debet respici persona, sed causa, nec debet excludi à participatione communium bonorum, nisi qui indignus est illis; tamen ad ipsum tenetur iudex ex commutativa iustitia, ad quam spectat, ut nemo ultra condignum puniatur. Et ideo hæc actio etiam habere debet rectitudinem iustitiæ commutativæ: imò hæc est veluti substantialis rectitudo talis actus: alie verò secundum quasdam communes rationes, seu conuenientias, aut participationes aliarum virtutum, illi conueniunt. Requirit ergo hæc actio æqualitatem quandam rei ad rem (quantum in hac materia inueniri potest) ut iusta sit. Hæc autem æqualitas potissimè æstimanda est ex causa ferendi censuram: & ideo illa maximè consideranda est, & obseruanda: & è conuerso illa censura maximè propriè iniustitiam continet, quæ sine legitima, aut condigna causa, fertur. Quæ autem sit hæc causa, & quando ex illius defectu censura sit nulla, dicemus ex professo in disputat. 4. quare de his conditionibus hæc sufficiant.

DISPUTATIO III.

De variis modis ferendi censuras, & de distinctione censuræ à iure, vel ab homine.

N hac disputatione explicanda à nobis est forma ferendi censuram: quæ non tam est forma ipsius censuræ, quam illius actionis, per quam censura fertur: & ideo ad perfectè cognoscendam efficientem causam censuræ, modum etiam cauendi cognoscere necesse est. Modus autem hic in duo principalia membra diuidi solet, scilicet per legem, aut per hominem. Quam obrem ab hac diuisione incipiendum nobis est, & deinde in singulis membris quid in eis obseruandum sit, exponendum.

SECTIO I.

Verum, Rectè diuidatur censura in eam, quæ à iure, & quæ ab homine fertur.

Ratio dubitandi est, quia nulla censura fertur, nisi per humanam potestatem, ut supra diximus: potestas autem humana in homine est, quæ non operatur, nisi ipso homine per ipsam operante: ergo nulla est, neque esse potest censura nisi ab homine, id est, per hominem illata. Rursus è conuerso nulla esse posse videtur, quæ non sit à iure: hoc enim ius, ut supra ostendimus, non est diuinum, sed tantum humanum: quod non est nisi lex, vel præscriptum hominis: nulla est autem censura, quæ feratur nisi ut coniuncta, vel annexa alicui præcepto humano: nam censura, ut infra dicemus, non infertur propter peccatum præteritum, ut præteritum est, sed ut aliquo modo respicit futurum, videlicet medio aliquo præcepto, quod de peccato vitando, aut reparando imponitur: ergo omnis censura medio aliquo iure imponitur.

Hæc dubitatio soluetur facile explicando significationes harum vocum. Præcipua verò difficultas est in declarando altero membro diuisionis, scilicet quando, & quo modo esse possit censura à iure. Itaque dubium non est, quin omnis censura proxime fundetur in alicuius hominis voluntate ac potestate; quo sensu omnis censura potest dici lata ab homine, ut proposita dubitandi ratio concludit. At verò duobus modis potest homo ferre censuram. Vno modo ferendo legem stabilem ac permanentem, obligantem sub hac pœna, quam ipso facto incurrant eius transgressores. Alio modo potest homo ferre censuram proferendo sententiam, aut præcipiendo aliquid in singulari actione vel negotio, in quo non stabilis ius, aut statutum permanens, sed transitorium mandatum. Quando ergo censura fertur primo modo, dicitur esse à iure: quia licet ius ab homine processerit, iam verò talis censura in ipso iure continetur. Quando vero censura fertur posteriori modo, retinet veluti commune nomen, & quasi per antonomasiam, vel accommodationem vocatur censura ab homine. Atque hoc sensu diuisio illa communis est omnium Theologorum, & Canonistarum; qui frequentius illam tradunt de excommunicatione. Est autem eadem ratio de suspensione, ut notauit Abbas in c. ult. de Cler. excomm. ministr. n. 4. Caiet. Syluest. & alij Summist. verb. *Suspensio*. & idem etiam est de interdico, ut notauit Calderinus in tractatu de interdico, i. part. eius, quamuis hæc censura rarius videatur ipso iure ferri, ut suo loco dicemus. Est itaque hoc sensu clara diuisio & sufficiens: nam omnis censura, quæ non fertur media aliqua constitutione, quæ propriam rationem iuris habeat, vocatur ab homine: per hominem intelligendo vel singularem personam, vel Collegium hominum, ut supra notauimus.

Ratio dubitandi, pro ut trahitur, paruo.

Quid per has voces censura ab homine, & à iure significetur.

Abbas. Caiet. Syluest. Calderinus.

Quo-

³
*Quis censu-
ram à iure
ferre possit.*

Quocirca omnia, quæ de causa efficiente censuræ disputatione præcedente diximus, in utramque censuram conueniunt, in eam quidem, quæ est ab homine, propriissimè & immediatè; in eam verò, quæ est à iure, quatenus ipsum ius ab homine procedit. Ideoq; circa illam solum addere oportet, illum tantum hominem posse hoc modo censuram ferre, qui potest ius condere, aut legem statuere. Qui necessariò habiturus est potestatem iurisdictionis, & omnes conditiones, quas supra diximus esse necessarias ad censuram ferendam: & præterea oportebit, ut superiore quandam iurisdictionem habeat. Quam in Ecclesia habet Summus Pontifex supremam, vniuersalem, & à solo Christo proximè dependentem. Sub illo verò, & dependenter ab ipso eam habent Concilia Generalia; & Legatus Pontificis eam possit recipere vniuersalem: ordinariè verò solum eam recipit pro aliquo regno, vel prouincia, ad quam mittitur. At verò solum ex parte, & circa subditos suos, & in suis diocesibus, & territorijs eam habent Episcopi, & alij, qui Episcopalem iurisdictionem participat: qui ferè sunt omnes superius numerati disput. præcedente, sect. 2. quos etiam recenset Syluest. ver. *Excommunicatio*, 1. num. 5. & 6.

Syluest.

⁴

*Plus requi-
ritur ad re-
ctitudinem
censuræ à
iure, quam
legis abque
censuræ.*

Ex quo etiam fit, ut in hac censura ferenda concurrere debeant omnes conditiones, quæ ad iustam legem ferendam necessariæ sunt: nam si lex non esset valida, vel iusta, nec censura talis esse posset. Quin potius plus requiritur ad rectitudinem, vel iustitiam talis censuræ, quam ad rectitudinem eiusdem legis per se & nudè sumptæ, absque censura. Fieri enim potest ut lex simpliciter prohibens, vel præcipiens aliquid, iusta sit & honesta: & tamen quod iniustum sit ipsam sancire poena censuræ, ipsò facto incurrendæ: ut potè si non sit adeò grauis illius legis materia, ut tanta poena condigna sit. Lex enim poenalis non solum debet seruare aequitatem in re, quam præcipit, sed etiam in commensuranda poena delicto. Quando verò ex hoc capite possit censura esse nulla, videbimus disput. sequente.

⁵
*Censura à
iure de se
perpetua est
sicut lex.*

Præterea, sicut de ratione legis est, ut de se perpetua sit, quando non abrogatur à Superiore, vel ab æquali, scilicet successore, vel per contrariam consuetudinem: ita hæc censura, seu potius efficacia ad inferendam illam, perpetua est, quando aliquo ex dictis modis lex non reuocatur, vel simpliciter, vel saltem quantum ad hoc, ut non habeat talem censuram adiunctam. Nihil enim vetat, quominus vnum possit ab alio separari. Quando autem alterum horum non fit, efficacia ad inferendam censuram in ipsa lege manet: nam hoc ipsum est veluti pars ipsius legis: & ideo tam est firmum ac stabile, sicut ipsa lex. Deniq; ob eandem causam in alijs proprietatibus seu conditionibus hæc censura imitatur ius ipsum seu legem, scilicet, ut feratur in subditos, ut non excedat potestatem ferentis, quæ nunc à nobis exponendæ non sunt, sed ex materia de legibus supponendæ.

Quæ ratione censura à iure ferri possit.

⁶
*Ratio dubi-
tandi.*

Merito autem interrogabit aliquis, qui fieri possit ut censura per ius ipsum inferatur, cum censura sit quædam poena, ut supra diximus, & lex per se ipsam non possit nec debeat inferre seu infligere poenam, sed solum taxare illam, ut per iudicem inferatur. Tum quia nemo obligari potest, ut in se ipso poenam exequatur extra forum Poenitentiae, sed solus ut sustineat à superiore, seu iudice infligendam. Si autem lex per se poenam infligeret, obligaret ipsum reum ad eius executionem, quia non interuenit ibi alia persona, à qua

A possit executioni mandari. Tum etiam, quia nemo potest iuste puniri, nisi à diu: prius eius accusatio & exculatio, ut non nisi iuxta leuitatem, vel grauitatem delicti puniatur: hoc autem non potest facere nuda lex per se ipsam: ergo nec potest ipsa punire, sed solum designare poenam, quam alter exequatur.

Hæc difficultas tractari solet in materia de legibus, in qua omnes pro certo habent, posse hanc poenam, quæ est censura, ita imponi per legem, ut ita tim per transgressionem legis contrahatur, ante sententiam iudicis, tam condemnatoriam, quam declaratoriam. Ipse enim usus Ecclesiæ sufficienter docet, & esse in Ecclesia hanc potestatem, & illum modum puniendi iustum esse, quod præcipue tangitur in difficultate posita.

B Putant autem aliqui hoc esse peculiare & proprium in censuris Ecclesiasticis, nam Ecclesia per censuram priuat hominem bonis ipsius Ecclesiæ, quorum distributio, & communicatio ad ipsam Ecclesiam pertinet: & ideo per legem potest illos priuare, quos voluerit, ex iusta causa, qualis est transgressio talis legis. Ita ferè Soto lib. 1. de iustitia qu. 6. artic. 3. qui, consequenter loquendo, sub censuris includit irregularitatem: quæ etiam ipso iure solet imponi, ut infra videbimus: & quoad illum modum priuationis imitatur censuras. Tamen neq; videtur verum hoc esse ita peculiare in censuris, ut non possit etiam in alijs poenis locum habere, neq; etiam per illam rationem sufficienter declaratur. Quia per censuram non solum priuatur homo bonis proprijs Ecclesiæ, sed etiam aliquibus bonis communibus omnibus hominibus, ut est communicatio ciuili, seu participatio humani conuictus: priuat etiam aliquando bonis proprijs, seu appropriatis homini, quorum distributio iam non pertinet ad Ecclesiam, quia iam sunt facta propria talis personæ. Ut verbi gratia, priuat hominem libertate ad communicandum cum alijs, & quadam habilitate (ut ita dicam) ut alij cum ipso communicent, quæ tamen sunt bona quædam humana, quorum homo est dominus. Deinde priuat interdum beneficium Ecclesiasticum, & iurisdictione & fructibus, quæ omnia & similia erant propria illius hominis, qui per censuram illis priuatur. Denique leges ciuiles interdum imponunt poenas ipso iure, ut sumitur ex l. *Nō potest*, ff. de Furt. & indicat Gloss. in l. *Si quis maior*, C. de Transact. de quarum intelligentia alibi latius.

B Alij ergo extendunt hoc ad omnes poenas priuatiuas, & putant esse illarum proprium, quod possint per legem ipsam ferri. Ita sentit Caiet. 2. 2. q. 62. artic. 3. Et ratio esse potest, quia, cum hæc poena consistat in pura priuatione, ut actu infligatur, non requirit actionem rei se ipsum punientis, quia mera priuatio causari potest sine propria actione, per causalitatem quandam morale ipsius legis: & ita cessat prima ratio iniustitiæ, quæ in hoc modo puniendi inesse videbatur. Altera verò ratio facile cessare potest, quia, quantum ad grauitatem delicti, ipse legislator potest iustam estimationem illius facere, & iudicare esse dignum tali priuatione, si verè, & in re ipsa sit contra legem, prout ab ipso fertur. Iudicium autem de veritate seu reali transgressionem ipsius legis committit ipsi delinquenti, quantum ad ipsum spectat, & ad conscientiam eius, id est, ut se ipsum agnoscat tali poenæ affectum, seu talibus bonis priuatum; in quo nulla illi fit iniuria, ut per se notum est. Quantum verò spectat ad alios, ad iudicem semper pertinebit ferre sententiam in huiusmodi reum, non iam condemnatoriam, quia necessaria non est, sed declaratoriam, tum criminis, tum etiam poenæ ex tunc contractæ, ex quo delictum commissum est.

Quæ quidem responsio, quo ad hanc posteriorem partem, optima est, & vniuersalis: nam in omnibus poenis optime satisfacit. Quo ad priorem verò partem

tem existimo esse nimis contractam, & limitatam: quia non solum poenę purę priuatiuę, sed etiam illę, quę effectum seu actionem positiuam per ipsum delinquentem exercendam requirunt, possunt aliquando iuste inferri per solum legem ipso facto, vt laci in materia de legibus probandum est. Et nunc breuiter declaratur, quia, quod is, qui deliquit, circa se ipsum, vel circa res suas exerceat actionem poenalem, non est per se malum, imo ex se potius est honestum: ergo, quod ad talem actionem exercendam per legem obligetur, neque est per se iniustum, neque est cur existimetur supra humanam potestatem legislatiuam; pręsertim, quando talis poena delicti grauitatem non excedit, neque est adeo acerba, & difficilis, vt pręter humanam conditionem videri possit, obligare hominem ad illam in se exequendam. Et confirmatur, nam hæc res magis est moraliter, quàm physice pensanda; ac moraliter loquendo, perinde est obligare hominem ad aliquid non agendum, & ad aliquid poenale agendum: imo interdum illud difficilius est; vt verbi gratia, obligari vt per diem taceat, aut quod cum amicis non communicet, difficilius alicui erit, quàm dare elemosynam, vel aliquid simile facere.

Respondendum ergo absolutè est, non esse de ratione iustę poenę, vt per solum sententiam & non per legem inferatur: neque etiam excedere potestatem legis humanę, vt obliget reum ad exequendam in se poenam ipsa lege latam, siue talis executio requiratur physicam actionem, siue carentiam actionis, dummodo talis modus ferendi poenam prudenter iudicetur expediens ad commune bonum, & non excedens grauitatem delicti; neque sit in re adeo difficilis, vt vel naturę repugnet, sicut est se occidere, vel mutilare, vel moraliter supra humanas vires esse videatur, vt se publice flagellare, vel aliquid simile. In præsenti ergo materia prudenti arbitrio Ecclesię iudicatum est, hunc modum imponendi censuram aliquando expedire ad commune bonum Ecclesię ad pręcauenda, vel vlticenda nonnulla grauiora crimina, quorum modum, & grauitatem talis poena non excedit. Neque in eius executione aliquid interuenit, quod supra humanas vires moraliter sit, quodve alia ratione iniustitiam contineat: & ideo etiam hic modus ferendi censuram, legitimus est.

SECTIO II.

Virum Inferenda censura sit aliqua certa forma seruanda, & quam illa sit?

Constat ex dictis præcedente Disputatione, necessariam esse aliquam exteriorem actionem hominis habentis potestatem, & voluntatem inferendi censuram, vt actum illum inferat, seu efficiat: taleque debere esse actionem illam, vt per eam aliis sufficienter explicet voluntatem, quam habet inferendi censuram, seu obligandi sub tali censura. Quia voluntas humana nil potest in alios operari per se ipsam, neque physice, neque moraliter, seu media aliqua actione externa proportionata effectui: ideoq; nec lex humana obligare potest nisi exterioris sit sufficienter proposita, nec voluntas superioris obligat nisi exteriori præcepto intimetur; nec inter homines contractus solis voluntatibus sunt sine sensibilibus actionibus, vel signis, quę internas voluntates satis manifestent. Hoc ergo etiam in præsenti necessarium est, neque de hoc esse potest vlla controuersia, vt patet ex communi consensu Doctorum quos referam. Et videri potest Syluester verbo, *Excommunicatio*, primo nume-

A ro 13. & 15. Armilla numero 17. Tabiena excomm. Armill. 2. numero quarto, in Manuali capite 27. numero, Nanarr. 12. & 161.

Difficultas verò est, qualem esse oporteat hanc exteriorem actionem, seu sensibilem significationem. Quidam enim existimant necessarium esse, vt talis expressio fiat per verba clara, & in omni proprietate sumpta. Ita tenet Vgolinus de Cens. Ecclesi. tab. 1. c. 2. §. 5. & c. 20. Vnde infert mutum, etiam si aliàs iurisdictionem, & liberum vsum voluntatis habeat, non posse ferre censuram: nam si verba desint, nutus & signa non sufficiunt: nunquam enim censura hoc modo ferri consueuit. Necessè est autem, vt sub nutibus & signis etiam scripturam comprehendat: alioqui non satis concluderet mutum non posse ferre censuram. Afferunt autem ad hoc confirmandum quædam iura, scilicet capit. Sacro, & capit. A nobis, 1. de Sententia excomm. & cap. 1. eod. tit. in 6. & c. ult. de Constit. in 6. Ex quibus iuribus nihil probatur: quia nullam mentionem faciunt verborum, sed solum requirunt sufficientem intimationem censurę, vt non ignoretur: quam intimationem promulgationem, vel pronuntiationem appellant. Quod autem verbis pronuntiari debeat, non asserunt, sed potius in illo c. 1. de Sent. excomm. in 6. dicitur, vt in scriptis proferatur. Rationem præterea adducit, quia hæc pronuntiatio censurę cum aut lege, aut sententia fiat, debet esse satis expressa & certa: ergo debet fieri per verba: nam illa tantum sunt per se primo ad exprimendam mentem instituta, reliqua vero signa sunt ambigua, & incerta. Et confirmatur, nam hac de causa Episcopus, vel Summus etiam Pontifex, licet facto, vel vfu aliquem viter, nõ propterea illum excommunicare censetur, quia illud factum ambiguum est, & multis de causis heri potest. Vnde non satis indicat excommunicandi voluntatem.

Sed hæc omnia, quamuis rectè probent necessariam esse signa satis expressa, & certa, non tamè quod illa necessariò futura sint verba proprie dicta. Non enim dubito, quin scriptura possit sufficere, etiam si iudex nihil ore proferat, quia scriptura etiam est per se primo instituta ad exprimendam mentem, & satis expresse, & certò id præstat, neque est vllum ius, quod statuat, hæc sententiam verbis esse proferendam. Et in hoc est latum discrimen inter hunc forum contentiosum, & internum penitentię, in quo necesse est sententiam propriis verbis proferri, vt valida sit. Quanquam non desuere auctores graues, qui etiam in illo sacramento negauerint esse de essentia eius vt sententia ore proferatur, affirmantes, in aliquo raro casu, & necessitate extrema posse, aut scripto pronuntiari, aut nutibus indicari: quorum sententia si vera esset, magnum ex illa sumeretur argumentum ad rem, de qua agimus confirmandam. Veruntamen, etiam si falsa sit, tamen generale principium, in quo fundari potest, verum est: & licet ad illam materiam malè applicetur: in præsenti autem optime. Nimirum, non esse de ratione validę sententię, vt ore proferatur, nisi vbi aliquod speciale ius id statuit, sicut nos credimus fecisse Christum in sententia sacramentali. At in præsenti nullo iure statutum est, vt sententia qua fertur censura, ore proferatur: deberet enim tale ius esse humanum, & Ecclesiasticum (nam hoc solo introducta sunt censura) nullum vero extat tale ius, vt ostendimus: ergo ad censuram ferendam non est necessaria propria verborum forma.

Ex quo fit, vt quacunq; ratio se fingatur mutus habens reliqua necessaria, nempe iurisdictionem, & rationis vsum ac sufficientem intelligentiã causę, ille possit sententiam validam proferre, quę censuram contineat, si scribere sciat: vel etiam si neque sciat, si nutibus possit alteri sufficienter exprimere voluntatem.

2
Prima opinio.

Vgolinus.

3
Scriptura est sufficiens signum ad censuram ferendam.

4
Nutibus potest ferri censura si sufficienter significet effectum voluntatis.